

Betrokken centrale overheid/overheden: Federale en Vlaamse overheid

Samenvatting: Maak dringend werk van een structurele cofinanciering door de Vlaamse en federale overheid om de meerkost te neutraliseren voor de lokale statutaire pensioenen, in het bijzonder voor ziekenhuizen én welzijnsverenigingen die niet meer statutair benoemen

Nota

Statutaire pensioenen ziekenhuizen

28 december 2023

Samengevat: de ziekenhuizen vragen aan zowel de federale als de Vlaamse overheid om de impact van de statutaire pensioenen op hun exploitatie volledig te neutraliseren, zeker voor die ziekenhuizen die beslist hebben de toekomstige pensioenen betaalbaar te houden door niet meer te statutair te benoemen.

De sector heeft nood aan een duurzaam compensatiesysteem, zodat dit op een correcte en veilige manier kan meegenomen worden de financiële meerjarenplannen. Er is **dringend** nood aan een structurele oplossing, zeker gegeven de economische penibele situatie waarin de ziekenhuizen zich bevinden. Het water staat bij vele ziekenhuizen tot boven de lippen.

Achtergrond

De lokale besturen, waaronder ook ziekenhuizen, zijn de enige werkgevers die zelf moeten instaan voor de financiering van de statutaire pensioenen. Binnen het Gesolliciteerd Pensioenfonds voor de pensioenen van statutaire medewerkers in provinciale en plaatselijke besturen werd deze financiering in 2011 ingrijpend hervormd,

met het invoeren van een verder stijgende patronale basispensioenbijdrage én een responsabiliseringsbijdrage¹.

In deze periode beslisten de Vlaamse ziekenhuizen om niet meer statutair te benoemen. Deze beslissingen zijn in het verleden genomen om op een moderne en toekomstgerichte manier aan personeelsbeleid te kunnen doen, maar ook om tot een gelijkaardig statuut voor het personeel in de hele sector te komen. Bovendien maakt het niet meer statutair benoemen de pensioenlast voor de sector in de toekomst, op langere termijn, betaalbaar.

Door deze toekomstgerichte beslissingen dalen de basisbijdragen van de actieve statutaire personeelsleden, maar verhoogt de kost van de responsabiliseringsbijdrage exponentieel. **De moedige beslissing om niet meer statutair te benoemen en zo de betaalbaarheid naar de toekomst op lange termijn veilig te stellen, maakt dat er een onbetaalbare financiële last op korte en middellange termijn ontstaat die grotendeels ten laste valt van de openbare en fusieziekenhuizen en hun voortbestaan bedreigt.**

In de legislaturen volgend op de wet van 2011 voorzag het regeerakkoord om de bijdrageverhogingen te neutraliseren voor de ziekenhuizen. Op niveau van het Rijk werd dit de eerste jaren enigszins bereikt door toevoeging van federale budgetten aan de ziekenhuisfinanciering (via het budget van financiële middelen BFM).

Daarnaast ontvangen de geresponsabiliseerde lokale besturen sinds 2020 een algemene werkingssubsidie van de Vlaamse overheid voor de helft van de door hen verschuldigde responsabiliseringsbijdrage. Dit om beter het hoofd te bieden aan de stijgende pensioenuitgaven.

Tot slot voerde de federale overheid in 2019 een korting in op de responsabiliseringsfactuur ten belope van de helft van de werkgeverskosten voor een tweede pensioenpijler². Ook deze korting financieren de lokale besturen zelf. Deze "korting" is namelijk gekoppeld aan het voorzien van een aanvullend pensioen voor het volledige bestand aan contractuele medewerkers. Daar maken we in deze nota verder abstractie van, omdat de kost voor de werkgever het dubbele bedraagt van de toegekende "korting". De korting van 50% staat trouwens onder druk en zou zelfs volledig uitdoven omdat de financiering gevonden moet worden binnen het gesolidariseerd pensioenfonds zelf. De kost van de tweede pijler voor de werkgever blijft daarentegen doorlopen.

Gevolgen

Hoewel er belangrijke tussenkomsten zijn, is er geen enkele garantie op een sluitende financiering voor de toenemende lasten van de statutaire pensioenen van de ziekenhuizen op korte, middellange en lange termijn. Het tekort aan financiering

---

¹ Wet van 24 oktober 2011 tot vrijwaring van een duurzame financiering van de pensioenen van de vastbenoemde personeelsleden van de provinciale en plaatselijke overheidsdiensten en van de lokale politiezones, tot wijziging van de wet van 6 mei 2002 tot oprichting van het fonds voor de pensioenen van de geïntegreerde politie en houdende bijzondere bepalingen inzake sociale zekerheid en houdende diverse wijzigingsbepalingen

² Wet van 30 maart 2018, titel 3 - Wijzigingen aan de individuele responsabilisering van de provinciale en lokale besturen binnen het gesolidariseerd Pensioenfonds

veroorzaakt grote onzekerheid bij deze ziekenhuizen m.b.t. de continuïteit van werking op korte termijn, maar hypothekeert ook hun voortbestaan op middellange termijn. Daarnaast kunnen een aantal ziekenhuizen hun plannen voor modernisering van hun infrastructuur op korte termijn niet realiseren aangezien VIPA en de banken eisen dat er een voldoende garantie bestaat voor de financiering van deze statutaire pensioenen.

Voorstellen

1. De federale regering moet bij haar aantreden de **basisbijdrage op het niveau van 2024 houden en de responsabiliseringscoëfficiënt op maximaal 50%**. De middelen die het stelsel zo tekortkomt, moeten worden bijgepast door de Schatkist. In een volgende fase kunnen de bijdragepercentages ook worden verminderd tot ze een "normaal" niveau (in vergelijking met de andere sectoren, maar rekening houdend met het hogere statutaire pensioen) bereiken. Doel moet zijn te komen tot één gezamenlijk fonds van alle statutaire pensioenen van de verschillende overheden, met een billijke spreiding van de financiering over de werkgevers, werknemers en de Schatkist.
2. Specifiek voor ziekenhuizen: **volledige neutralisatie van de meerkosten ten opzichte van 2011 (verhoging basisbijdrage en responsabiliseringsbijdrage) voor elk individueel ziekenhuis dat beslist om niet meer statutair te benoemen.**
3. Er is nood aan **het verderzetten van minimaal de huidige regeling van de Vlaamse tussenkomst** in de lokale pensioenlasten vanaf 2025, die gebaseerd zou moeten worden op de reële responsabiliseringsfactuur, in plaats van de initieel geraamde bedragen.

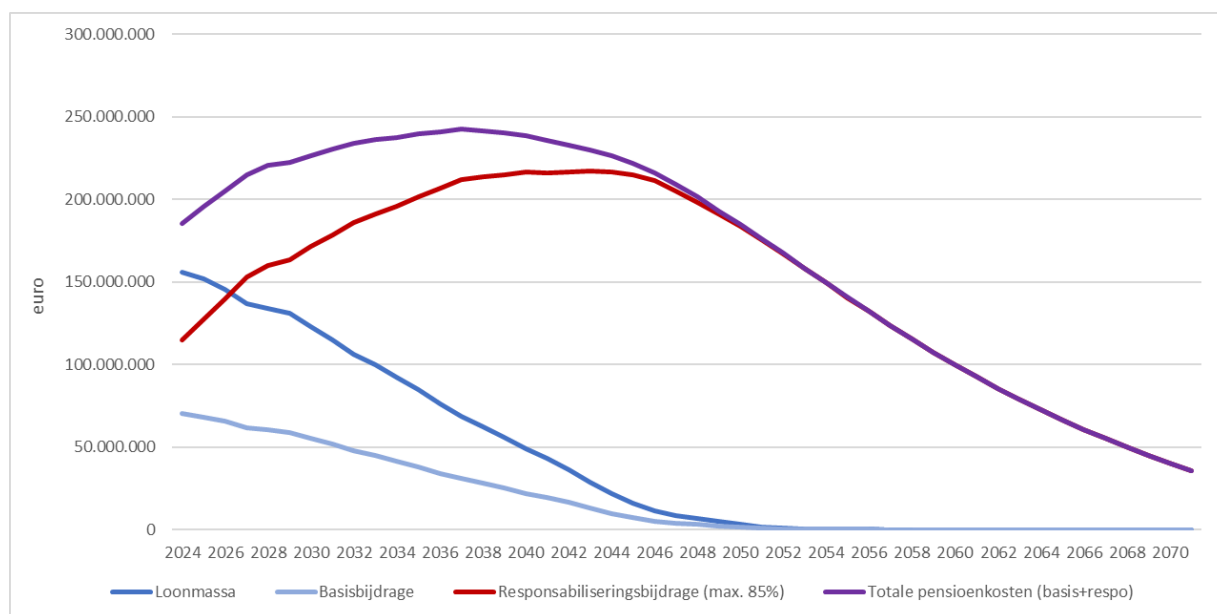
Simulatie voor Vlaanderen op korte en lange termijn

In onderstaande tabel wordt een simulatie van de meerkost voor de Vlaamse ziekenhuizen weergegeven (niet geëxtrapoleerd). De meerkost gaat over de verhogingen die in 2011 ingevoerd zijn: het stelselmatig optrekken van de basisbijdrage en de invoering van de responsabiliseringsbijdrage. Deze cijfers werden berekend op basis van 12 ziekenhuizen die zo goed als alle statutaire ziekenhuismedewerkers in Vlaanderen vertegenwoordigen. De cijfers komen van de Federale Pensioendienst en Ethias. Het is ook Ethias dat de simulaties uitvoerde, in op dracht van Zorgnet-Icuro en met akkoord van de betrokken ziekenhuizen.

Jaar	Verhoging basisbijdrage tov 2011	Responsabiliseringsbijdrage	totale kost	BFM-financiering 1904-1906	Tekort na BFM tussenkomst	Tussenkomst Vlaanderen (benadering)	Tekort na BFM en Vlaamse tussenkomst
2023	14.315.135	107.197.556	121.512.692	46.414.147	75.098.544	53.598.778	21.499.766
2024	15.563.289	115.107.098	130.670.386	48.294.013	82.376.373	57.553.549	24.822.824
2025	15.159.127	127.584.135	142.743.262	49.259.893	93.483.369	63.792.068	29.691.301
2026	14.535.864	139.597.076	154.132.940	50.245.091	103.887.848	69.798.538	34.089.311
2027	13.684.930	153.305.949	166.990.879	51.249.993	115.740.886	76.652.975	39.087.911
2028	13.380.606	160.235.961	173.616.567	52.274.993	121.341.574	80.117.980	41.223.594
2029	13.095.489	163.388.150	176.483.638	53.320.493	123.163.145	81.694.075	41.469.071
2030	12.274.515	171.440.252	183.714.767	54.386.903	129.327.864	85.720.126	43.607.738
2031	11.491.346	178.626.717	190.118.063	55.474.641	134.643.422	89.313.358	45.330.064
2032	10.639.337	187.176.142	197.815.479	56.584.134	141.231.346	93.588.071	47.643.275
2033	9.963.763	192.345.746	202.309.509	57.715.816	144.593.693	96.172.873	48.420.819

Voor de steekproef van Vlaamse ziekenhuizen is er – na aftrek van de BFM-financiering – een tekort van 75 miljoen euro in 2023. Met de belangrijke tussenkomst vanuit Vlaanderen wordt dit beperkt tot 21,5 miljoen euro. Het tekort stijgt jaarlijks zeer sterk, tot 145 miljoen euro in 2033. Het belang van de Vlaamse tussenkomst is groot: naar onze inschatting bedraagt het resterend tekort dan 48 miljoen euro in 2033. Hoewel de tussenkomst van Vlaanderen in de responsabiliseringsfactuur aanzienlijk is, loopt het **gecumuleerd tekort voor de periode 2025-2029 op tot 185 miljoen euro** voor de Vlaamse ziekenhuizen met statutair personeel en gepensioneerde statutaire medewerkers. Hierbij wordt reeds rekening gehouden met een indexatie van de huidige BFM-financiering én de Vlaamse tussenkomst.

Terwijl hierboven op relatief korte termijn de cijfers worden weergegeven, heeft Ethias ook een analyse gemaakt van de meerkosten over een langere termijn (50 jaren – zie onderstaande grafiek).

Bovenstaande grafiek toont aan dat de meerkost niet enkel de komende jaren een bom zal leggen onder de ziekenhuizen, maar ook op lange termijn zullen de pensioenlasten voor statutairen een grote impact hebben op de ziekenhuizen waardoor hun kwaliteit van zorg gehypothekeerd wordt evenals de vernieuwing van hun infrastructuur en zelfs hun voortbestaan.

De basisbijdrage zal afnemen, aangezien de Vlaamse ziekenhuizen, die aangesloten zijn bij het Gesolidariseerd Pensioenfonds, gestopt zijn met statutairen te benoemen en bijgevolg zal de loonmassa van de actieve statutairen dalen. Ten gevolge hiervan zal de responsabiliseringsbijdrage exponentieel toenemen. De **totale statutaire pensioenlast zal nog tot 2037 aanzienlijk toenemen** en zal pas daarna terug afnemen (op basis van de huidige simulaties en assumpties).

We hielden in bovenstaande grafiek rekening met een responsabiliseringsbijdrage van maximum 85%. Als deze sneller naar 100% gaat, wat zeer plausibel is, gaan de lasten voor de ziekenhuizen ook in negatieve zin evolueren .

Conclusie

De Vlaamse tussenkomst sinds 2020 heeft de betrokken ziekenhuizen van het faillissement gespaard. Gezien de aanzienlijke stijging van de meerkost gedurende de volgende jaren moeten er bijkomende financiële injecties volgen en vragen we uitdrukkelijk aan het beleid om **het principe van neutralisatie aan te houden**. Dit betekent het budget voor de betrokken ziekenhuizen die niet meer statutair benoemen verder optrekken, zodat de volledige meerkost van de basisbijdrage en responsabiliseringsbijdrage op een structurele wijze gefinancierd worden en dit uit middelen die niet komen uit de budgetten voor gezondheid.

Voor de **periode 2025 – 2029 loopt de te neutraliseren meerkost, bovenop de Vlaamse tussenkomst, op tot 185 miljoen euro** voor de Vlaamse ziekenhuizen aangesloten bij het Gesolidariseerd Pensioenfonds van de lokale besturen. Naast de financiering voor de komende legislatuur vragen de betrokken ziekenhuizen eveneens dat zij een financieel gezond perspectief kunnen voorleggen aan VIPA en banken om hun lange termijn doelstellingen te realiseren voor nieuwbouwprojecten, verbouwingsprojecten en zware investeringen zodat de toekomst van de gezondheidssector in elke regio gevrijwaard blijft. Hiervoor vragen we dat de overheid voorziet in de **financiering van de pensioenlasten van de statutaire pensioenen op de lange termijn**.

Om in de toekomst geen groter probleem te creëren en de statutaire pensioenen betaalbaar te houden, vragen we om de ziekenhuizen die gestopt zijn met statutair te benoemen, noch de betrokken lokale besturen, niet (financieel) te penaliseren. Ook kadert dit in de vraag naar gelijk loon en gelijke voordelen (gelijk pensioen) voor gelijk werk. Daarom pleit Zorgnet-Icuro voor de financiering van **een volwaardige tweede pensioenpijler voor alle contractuele medewerkers in de private en openbare ziekenhuizen**.